

С т а н о в и щ е

от доц. д-р Мира Николаева Маркова

член на научното жури на конкурса за защита на докторска дисертация на тема: „Политическа антропология на привържениците на СДС“ за присъждане на научната степен доктор на науките в професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата.

автор: Веселин Иванов Тепавичаров

Представеният за защита дисертационен труд е навременен и актуален. В последните години политическата антропология се утвърди като ново направление сред учените, работещи в полето на социалните науки. Фундаменталните изследвания в посочената сфера са все още малко на брой. Доц. Веселин Тепавичаров поставя в центъра на своето изследване властовата култура на хората, но погледната през призмата на етничността. Той прави опит за анализ на една модерна политическа субкултура, използвайки интердисциплинарен инструментариум. Дисертацията: „Политическа антропология на привържениците на СДС“ е прецизна и аргументирана. Българската наука има нужда от такива съчинения, в които новите концепции и теории за развитието на хуманитаристиката и социалните науки, да бъдат поставени върху канавата на българския материал. Науката не е сама за себе си. Тя е и образователно средище, формиращо нагласи, стереотипи, чувство за идентичност. Това прозира през цялото съчинение на доц. Тепавичаров. Отличителна черта е още сериозната методология, смелостта да се говори по наболели въпроси от нашата политическа реалност и неподражаемият собствен стил на автора.

Дисертацията е организирана в предговор, пет основни глави, една заключителна част и приложения, с общ обем 614 страници. Тя е резултат от близо двадесетгодишно антропологично проучване на политическата

културата на българите в условията на преход към демокрация и последвалите процеси по присъединяване към ЕС.

Основната цел на настоящата дисертация е да проучи, аналитично и емпирично, механизмите на формирането на политическата субкултурна общност на привържениците на СДС. Да бъде представено и анализирано нейното функциониране, йерархия, вътрешна диференцираност. В този контекст цел е и анализ на някои от характеристиките на други основни политически групи, родени от модерната култура на прехода в България. Важна цел е и проследяване на пътя на формиране на колективна политическа идентичност от модерен тип, през призмата на политическата дихотомия Изток- Запад.

Моето мнение е, че целите са изпълнени успешно, а дисертацията представлява един нов поглед върху развитието и преобразяването на властовата култура на българска почва. Съдържанието на дисертацията отговаря напълно на заявената теза: „Политическа антропология на привържениците на СДС“. Съчинението на Веселин Тепавичаров може да бъде използвано за модел на бъдещи изследвания по посочената проблематика.

Бих искала да открия някои приноси на дисертацията. Заслужава поздравления прецизното изследване на документалната изворова база на явленията. Това поставя проучваната субкултурна общност и в нейния исторически контекст, което засилва аргументите и стойността на направените изводи. Адекватно са използвани количествения и качествен методи, което създава представителност на изследването. Авторът дава и своя принос при понятийното изясняване на съдържанието на термина „субкултура“ като набляга върху устойчивостта на политическата субкултурна общност и връзката ѝ с националната култура.

Много ценно, от методологична гледна точка, е направеното теренно проучване в различна селищна среда, чрез което се реконструират процеси от близкото минало през гледната точка на самите участници в тях. В този контекст е предложена класификация на информаторите. Направен е и опит за съвременна политическа народопсихология на българите.

Трудът представя един нов модел за изследване на политическата култура на нациите въобще. Авторът създава критерии за „измерване“ на политическата идентичност на хората.

Представена е авторова версия за понятията „ляво“ и „дясно“ в българския политически живот. Стъпва се върху тезата за доминиращата общност от дребни собственици, които формират членската маса на всички партии в България до 1944 г. Аргументирано са изложени факторите, които обуславят спецификите на политическото парцелиране у нас след 1989 г. Доц. Тепавичаров изказва становище за огромното значение на лидерството и патернализма в българското политическо мислене. Не е подминат и въпросът за популизма като основополагащ (според автора) фактор в българската политическа култура.

Дисертацията е ценна и с това, че за първи път в научен план е показан приносът на СДС за демократизацията на България и нейната интеграция в НАТО и ЕС.

Приносно е и извеждането на ролята на икономиката като един от водещите фактори за формиране на определени политически нагласи и съответно принадлежност към определена политическа субкултура. Авторът аргументирано показва как знанието за миналото влияе върху настоящето.

Заключението обобщава направените изводи, доколкото изследваните процеси са изключително динамични, авторът поставя пред себе си нови изследователски хоризонти и предизвикателства.

Предложената за защита дисертация има много достойнства. Въпреки обема си, това е едно хармонично съчинение, със ясно очертана структура и концепция. Това е първи опит в България да се напише политическа антропология, на база частно изследване на определена политическа субгрупа като се отчитат спецификите на българската политическа и властова култура. Дисертантът показва широта на възгледите и познанията. Единствено бих препоръчала по-голяма дистанция от изследваните явления и субекти, макар авторът да излага своите аргументи в подкрепа на противното.

Отчитайки достойнствата на дисертацията „Политическа антропология на привържениците на СДС“, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на научното жури да присъди на Веселин Иванов Тепавичаров научната степен „доктор на науки за културата“.

София, 03. 08. 2016 г.

Автор на становище:

доц. д-р Мира Маркова